

JAAROVERZICHT 2024 DAGVLINDERS IN HET PDDS-GEBIED

VVE WG Dagvlinders

Iedereen die op één of andere manier bezig is met het opvolgen van dagvlinders aan de hand van diverse telroutes of het tuinmeetnet, heeft hetzelfde verhaal: er waren dit jaar weinig dagvlinders te zien. Sommige soorten waren opvallend laag in aantal of zelfs afwezig tijdens het vliegseizoen. Maar uit de verwerking van de data uit het PDDS-gebied (Project Dagvlinders Durme-Schelde) blijkt dat lang niet alle (grasland-)soorten een slecht jaar achter de rug hebben en soms zelfs boven het gemiddelde uitkomen. Lokaal waren sommige soorten marginaal of afwezig, maar op andere plaatsen dan weer abundant, wat erop kan wijzen dat we hier over bronpopulaties spreken die door lokale omstandigheden duidelijker in beeld komen.

HET WEER IN 2024

Om dit jaaroverzicht in te leiden, kunnen we niet anders dan beginnen met een klimatologisch overzicht van 2024. Het voorjaar was warm, maar met veel regen (fig. 1a). Dit verrijkende effect van natte stikstofdepositie heeft ook impact op de groei van diverse planten op biotoopniveau, waardoor planten die net heel veel licht en warmte nodig hebben, weggeconcurrereerd worden. Dit blijft uiteraard niet zonder gevolgen voor de rupsen van (grasland-)soorten die zich op dat moment met hun waardplant voeden. Deze waardplanten krijgen dikwijls niet genoeg licht door dominerende grassen die verder groeien, waardoor de omstandigheden voor ei en rups dramatisch zijn. De zomer bracht niet veel verbetering voor soorten met meerdere generaties, want het was vooral nat en ook minder warm dan vorige jaren (fig. 1b). Algemeen wil dit zeggen dat we het na enkele mediterrane zomers nu moeten stellen met een koeler en veel natter jaar.

INVLOED VAN HET WEER OP VEGETATIE, MICRO-KLIMAAT, EI-AFZET EN ONTWIKKELING VAN DE RUPSEN

De weersomstandigheden hebben een onmiskenbaar grote invloed op de ontwikkeling, voornamelijk op soorten die als rups gaan overwinteren. Rupsen van blauwtjes en zandogen eten en groeien (weliswaar traag) verder gedurende de winter wanneer de temperaturen dat toelaten. Anderzijds zijn lage temperaturen zeer belangrijk voor koudbloedige dieren om gedurende de winter energie te kunnen sparen. Bij hogere temperaturen verbranden ze energie en worden ze gedwongen om actief te worden en te eten. Wanneer de omstandigheden dan niet geschikt blijken om te foerageren, kunnen zachte winters op die manier een negatief effect hebben. Wanneer grassen door een warme natte winter verder blijven groeien, belemmert dit ook het uitdrogende effect van de wind, waardoor alles nog langer vochtig blijft. Dit zijn ideale omstandigheden voor schadelijke ziekten of

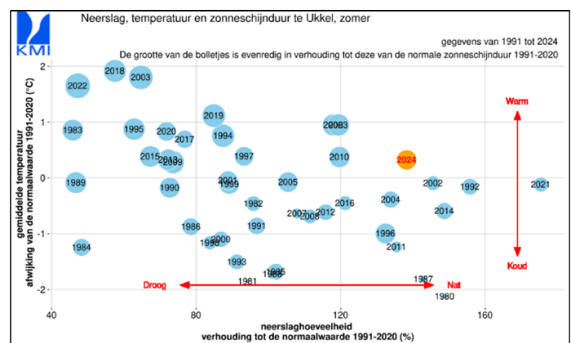
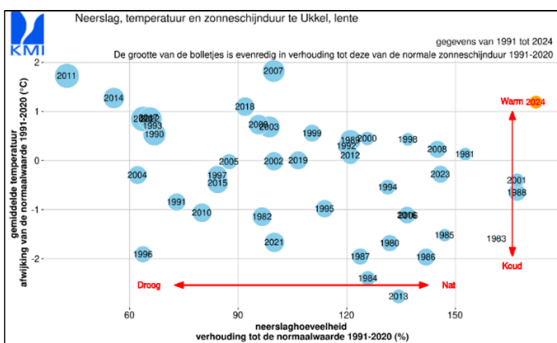

Fig. 1a: de lente van 2024 was de natste sinds de metingen en warmer dan het gemiddelde en met minder zonne-uren dan vorige jaren. © KMI

Fig. 1b: de zomermaanden waren minder warm, maar ook met meer regen dan gemiddeld. © KMI

schimmels die mogelijk verzwakte rupsen te veel worden. Microklimaat en vegetatiegroei spelen dus een belangrijke rol in dit verhaal. De droge seizoenen van de vorige jaren hadden op hun beurt ook een grote impact op de toestand van graslanden.

De biomassa lag toen veel lager dan in een zeer nat jaar als 2024, waar door de droogte(-perioden) veel meer open plekken ontstonden die voor veel dagvlindersoorten opportuniteiten creëerden, nl. zowel een micro-klimaat voor eiafzet als betere kiem-omstandigheden voor waardplanten. En licht en een warm microklimaat zijn net onmisbare factoren voor de ontwikkeling van rupsen in graslanden. Bovendien bleven natte graslanden ook langer plas-dras staan door de overvloedige regen, wat ook een impact heeft op rupsen van blauwtjes die in het voorjaar foerageren op de frêlere waardplanten.

Ondanks de vele regen, maar ook het abnormaal vroege warme voorjaar, lagen de vliegperiodes (fenologie) soms veel vroeger dan gewoonlijk. Dat merkte je duidelijk aan het oranjetipje waarvan de vliegperiode bijna 3 decades (= 1 maand) vroeger lag dan in 2023 (fig. 2). Eind april nam de temperatuur dan weer een forse duik,

Fig. 3: één van de slechts 2 bewezen waarnemingen van kleine vos in 2024. Oudenbos, 14 juli 2024. ©Vanessa Van Acker

maar gemiddeld lag de temperatuur van deze lente dus hoger dan vorig jaar (fig 1a).

SOORTEN MET EEN SLECHT TOT ZEER SLECHT JAAR IN 2024

De groep die de meeste klappen kreeg, waren de blauwtjes. Zeer lage aantallen van icarusblauwtje, bruin blauwtje en kleine vuurvlinder, maar lokaal konden die dan weer wel abundant aanwezig zijn en dat heeft dan wellicht te maken met betere omgevingsparameters. De kleine vos doet het al jaren minder in onze contreien, maar 2024 is een

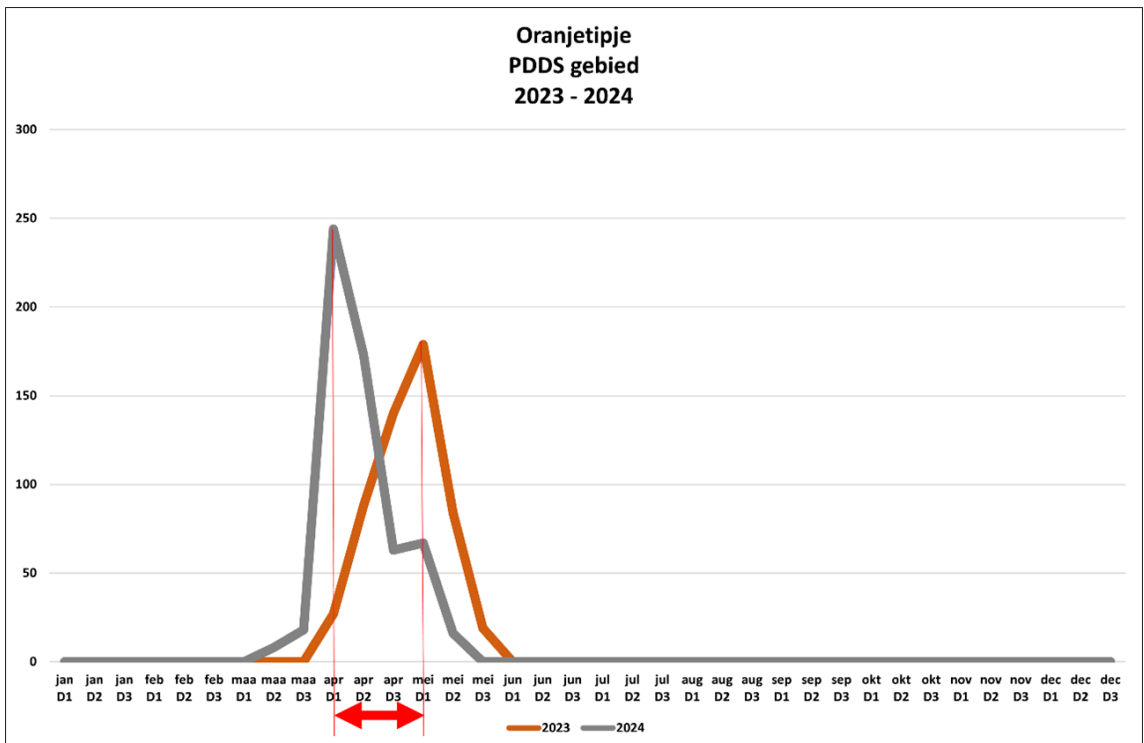

Fig. 2: de fenologiegrafiek 2024 (grijs) van het Oranjetipje lag 3 decades vroeger dan in 2023 (bruin). ©VVE WG Dagvlinders

absoluut dieptepunt. Vermits er al jaren geen rupsennesten meer worden gevonden, hebben we waarschijnlijk enkel met zwervers te maken. Er was in 2024 dan ook weinig aanleiding om te zwerven. Er zijn slechts twee bewezen waarnemingen in het PDDS-gebied (foto 1).

Ook typische bossoorten zoals bv. keizersmantel hebben het dit jaar veel minder goed gedaan. Er was dan ook geen enkele neiging tot zwerven. Dit verklaart waarom er weinig van deze soorten werden waargenomen in tuinen, in tegenstelling tot vorige jaren. Dat is ook niet verwonderlijk met de povere weersomstandigheden die 2024 ons heeft voorgeschoteld. Anderzijds bieden tuinen vaak veel voedsel in de vorm van nectarplanten en iets warmere omstandigheden. Daarom scoorden sommige dagvlindersoorten net beter in tuinen dan in de bredere omgeving.

Andere soorten die het opvallend minder deden in 2024 waren het boomblauwtje en de eerste generatie van onze witjes. Ook typische trekvlinders zoals distelvlinder en oranje luzernevlinder hadden weinig zin om af te zakken naar onze contreien. *Atalanta* overwintert reeds een paar jaren in Vlaanderen en kende eveneens een zwakke zomer-generatie.

SOORTEN MET EEN REDELIJK TOT ZEER GOED JAAR IN 2024

Soorten die het dit jaar wel zeer goed deden, waren het landkaartje, bont zandoogje en de dagpauwoog. De zomer-generatie van het groot koolwitje en de dagpauwoog kende ook een

zeer groot aantal rupsennesten. Ondanks het slechte weer waren er soorten die opgevolgd aan de hand van soort-specifieke meetnetten en het tuinmeetnet, toch een relatief goed jaar hadden. We mogen zeker niet klagen als het gaat over aantallen van het hooibeestje, koevinkje en zwartsprietdikkopje.

Opvallend is de waarneming van twee heel verse imago's van de distelvlinder op 24 november 2024 (foto 2)! Normaal trekt deze soort terug naar het zuiden of sterven ze hier als rups. Wellicht zullen deze exemplaren hier proberen te overwinteren als imago, iets waar de soort sommige jaren in slaagt, maar dan in mindere mate dan bijvoorbeeld de *atalanta*.

BESLUIT

Laten we niet vergeten dat 2024 slechts een voetnoot is in het langer opvolgen van dagvlinders. De VVE WG Dagvlinders volgt in het PDDS-gebied aan de hand van soortspecifieke meetnetten en het tuinmeetnet, alle soorten op. Wie ook zin heeft om daarvan deel uit te maken, stuurt een mailtje naar vwegdagvlinders@telenet.be.

Meer informatie kan je ook vinden op onze website: www.phegea.org/Dagvlinders/Projecten.htm.

Hierbij willen we vanuit onze VVE WG Dagvlinders alle vrijwilligers bedanken voor hun dagelijkse inzet om onze meetnetten mogelijk te maken.

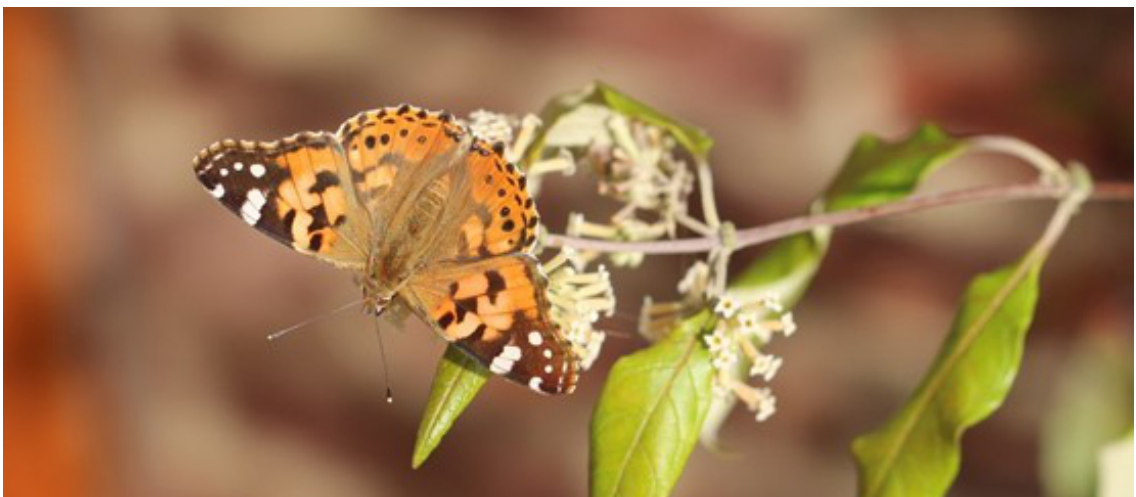

Foto 2: supervers exemplaar distelvlinder. Daknam, 24 november 2024. © Tom Vermeulen